

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وظایف قانونی کارفرمایان - کارگران و

مسئولین حفاظتی در قبال ایمنی

تهیه و تنظیم :

معاون اداره کل بازرسی کار - سید محمد تقی زاده

شهریور 1383

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

مقاله حاضر که تقدیم حضور سروران عزیز می گردد یادآوری نکاتی است در زمینه وظایف کارفرمایان و مدیران - مسولین حفاظت و کارگران در کارگاه در رابطه با ایمنی مستند به قوانین جاری .

در آغاز سخن اجازه می خواهم استعانت بطلبیم از کلمات زیبا و پرارزش قران کریم که در آیه 70 سوره بنی اسرائیل بر پیامبر اکرم که در مکه معظمه نازل شده است .

«و لقد کرما بنی آدم و حملناهم فی البر و البحر و رزقناهم من الطیبات و فضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلاً»

و ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم و آنان را بر دشت و دریا سوار نمودیم و از هر غذای لذیذ و پاکیزه آنها را روزی دادیم و بر بسیاری از مخلوقات خود برتری و فضیلت کامل بخشیدیم .

همانطوریکه ملاحظه گردید در این آیه شریفه انسان گرامی داشته شده و امکانات عظیمی در اختیار وی قرار و از تصمیمات فراوان بهره مند و بر بسیاری از مخلوقات نیز برتری داده شده است .

دین مقدس اسلام اهمیت فراوانی به انسان داده است در آیات دیگر هم از جمله آیه 33 سوره مائده نیز، اهمیت حیات یک انسان را برابر حیات تمام مردم روی زمین و نابودی وی را (بجز حکم قصاص) باندازه نابودی تمام مردم روی زمین قیاس نموده است .

«من قتل نفساً بغير نفس او فساداً فی الارض فکانما قتل الناس جميعاً و من احياها فکانما احيا الناس جميعاً»

قبل از اینکه وارد بحث در این مقاله شوم لازم می دانم مقدمه ای بر پیدایش قوانین کار حضور سروران عزیزم عرض کنم اولین قانون در انگلستان در سال 1802 در خصوص حفظ سلامت جسمی و روحی کارآموزان و کارگران بافندگی تصویب شد. در سال 1844 مقررات مربوط به حفاظت ماشینها و استفاده از سایر وسایل پیشگیری و اعلام حوادث در متن قانون وارد شد و تشکیل اداره بازرسی کار نیز در قانون عنوان گردید علت آن وجود اشخاص ناقص العضو در شهر منچستر بود که تعدادشان بسیار زیاد و بلکه باندازه قشونی از جنگ برگشته بودند.

در ایران اولین دستور العمل در سال 1302 جهت حمایت کارگران فرشباغ کرمان و شرایط کار آنان صادر گردید و کم کم بازرسانی جهت بازرسی هم انتخاب شد .

با تصویب قانون کار در 37/12/26 وزارت کار مکلف شد طبق ماده 52 قانون کار افراد ذیصلاحی را بعنوان بازرس کار انتخاب تا بر حسن اجرای قانون کار و آئین نامه های حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند. بعد از پیروزی انقلاب چشم ها منتظر قانون کار جدید بود که پس از تلاش فراوان در چهاردهم اسفند ماه 69 بمرحله اجراء در آمد.

خوشبختانه در این قانون بمسائل ایمنی بنحو مناسبی توجه شده و حتی برای اشخاصی که تخلف از اجرای مقررات می کنند . جرائم سنگین تعیین گردیده است ./

در آغاز لازم می‌دانم بعضی از اصلاحات را از متن قانون کار توضیح دهم تا در طی بیان مقاله نقطه ابهامی باقی نماند.

بر اساس ماده یک قانون کار کلیه کارفرمایان، کارگران، کارگاهها، موسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی مکلف به تبعیت از این قانون می‌باشند.

ماده 2 کارگر از لحاظ این قانون کسی است که به هر عنوان در مقابل دریافت حق السعی اعم از مزد، حقوق، سهم سود و سایر مزایا به درخواست کارفرما کار می‌کند. ماده 3 کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست و به حساب او در مقابل دریافت حق السعی کار می‌کند، مدیران و مسئولان و بطور عموم کلیه کسانیکه

عهده دار اداره کارگاه هستند نماینده کارفرما محسوب می‌شوند و کارفرما مسئول کلیه تعهداتی است که نمایندگان مذکور در قبال کارگر به عهده می‌گیرند در صورتیکه نماینده کارفرما خارج از اختیارات خود تعهدی بنماید و کارفرما آن را نپذیرد در مقابل کارفرما ضامن است.

ماده 4

کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما یا نماینده او در آنجا کار می‌کند از قبیل موسسات صنعتی - کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافری، خدماتی، تجاری، تولیدی، اماکن عمومی و امثال آنها.

کلیه تاسیساتی که به اقتضای کار متعلق به کارگاه اند از قبیل نمازخانه، ناهارخوری، تعاونی‌ها، شیرخوارگاه - مهد کودک، درمانگاه، حمام، آموزشگاه حرفه ای، قرائت خانه، کلاس سوادآموزی و سایر مراکز آموزشی و اماکن مربوط به شورا و انجمن اسلامی و بسیج کارگران، ورزشگاه و وسایل ایاب و ذهاب و نظایر آنها جزء

کارگاه

می‌باشند.

ماده 5 کلیه کارگران ، کارفرمایان و نمایندگان آنان و کارآموزان و نیز کارگاهها مشمول مقررات این قانون می باشند .

وظایف کارفرمایان و مدیران

بر اساس ماده 85 رعایت دستورالعملهایی که از طریق شورای عالی حفاظت فنی و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماریهای حرفه ای و تامین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین می شود برای کلیه کارگاهها کارفرمایان ، کارگران و کارآموزان الزامی است .

بر اساس ماده 87 بهره برداری از کارگاهها منوط رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی خواهد بود .

ماده 88 برای کسانی که به ساخت یا ورود و عرضه ماشین می پردازند تکلیف رعایت مقررات شده است . همچنین در ماده 89 کارفرمایان مکلف شده اند که پیش از بهره برداری از ماشینها ، دستگاهها ابزار و لوازمی که آزمایش آنها مطابق با آئین نامه های مصوب شورای عالی حفاظت فنی ضروری شناخته شده است آزمایش های لازم را توسط آزمایشگاهها و مراکز مورد تأیید شورای عالی حفاظت فنی انجام داده و مدارک مربوطه را حفظ و یک نسخه از آنها را برای اطلاع به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال نمایند . در ماده 90 کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی که بخواهند لوازم حفاظت فنی و بهداشتی را وارد یا تولید کنند باید مشخصات وسایل را حسب مورد همراه با نمونه های آن به وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ارسال دارند و پس از تأیید به ساخت یا وارد کردن این وسایل اقدام کنند .

در ماده 91 کارفرمایان و مسئولان کلیه واحدهای موضوع ماده 85 مکلف شده اند که بر اساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تامین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار ، وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسایل فوق الذکر را بآنان بیاموزند و درخصوص رعایت مقررات

حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند. افراد مذکور نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعملهای مربوطه کارگاه می باشند. در این ماده چند نکته مهم مورد توجه قرار گرفته است.

1- تکلیف شده که کارفرمایان و مسئولان کلیه واحدهای مشمول ماده 85 بر اساس مصوبات شورایعالی فنی که همین آئین نامه های حفاظتی و بهداشتی می باشند. بمنظور تامین حفاظت و بهداشت کارگران وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار کارگران قرار دهند. بدیهی است منظور قانون گذار از وسایل و امکانات شامل وسایل حفاظت انفرادی- وسایل حفاظت عمومی - وسایل و ابزار فنی استاندارد مورد استفاده در کارگاه - ایجاد محیطی ایمن و عاری از نقص- ایجاد نظامات اصولی در جهت هر چه بیشتر ایمن کردن کارگاه و حفاظت کارگران - مشاوره با اشخاص صاحب اطلاع در زمینه ایمنی و استفاده از تکنیک های پیشرفته جهانی و بهره گیری از اطلاعات و همینطور حوادث بوقوع پیوسته در کارخانجات داخلی و خارجی بمنظور جلوگیری از وقوع مجدد حوادث در کارخانجات، ملاحظه می فرمایید اگر مدیری دل سوز به کارگران تحت امر خود و نهایتاً ملت خویش است و همینطور خواهان اقتصادی سالم و پیشرفته برای کارخانه و کشورش می باشد در این زمینه تلاش کند و از هیچ گونه عملی که منجر به ایجاد محیط غیر ایمن می شود نبایستی اغماض داشته باشد.

- در قسمت دوم این ماده بامر آموزش پرداخته شده.

آموزش فنی و ایمنی از مسائلی است که متأسفانه به آن کمتر توجه می شود و همین امر سالانه خسارت سنگینی بر پیکر اجتماع، وارد می کند اگر به اخبار حوادث منتشره در روزنامه ها توجه کنیم ملاحظه می شود که غالب آنها علتشان نداشتن فرهنگ ایمنی است.

امروزه کشورهای صنعتی سرمایه های نسبتاً زیادی در این زمینه در نظر می گیرند تا نیروی کار قبل از اینکه با اجتماع کارگری به پیوندد از آموزش های لازمه بهره مند شود. بطور مثال در کشورهای اروپایی وضعیت تحصیل باین شکل است که دانش آموز پس از گذراندن دوره راهنمایی یا وارد دبیرستان شده و دیپلم می گیرد. و وارد دانشگاه می

شود و یا به مراکز آموزش فنی و حرفه ای روی می آورد و در رشته های فنی خاصی آموزش می بیند همچنین در رابطه با آموزش فنی، آموزش ایمنی نیز بکارگر داده می شود. این افراد وقتی قدم به واحد صنعتی می گذارند بسیاری از مشکلات فعلی ما را ندارند کار با ابزارآلات و ماشین آلات را بخوبی می دانند- آموزش تعمیر و نگهداری دستگاهها را

دیده اند و آموزش های لازم در خصوص استفاده از وسایل استحفاظی را طی کرده و به حوادث نیز آشنا شده اند بدینوسیله این افراد در ابتدای استخدام حدود 2 ساعت تحت نظر ایمنی کارگاه توجیه شده و به محلهای کار اعزام می گردند و در محل کار نیز تحت نظر مسئول مستقیم آموزش های لازم را می بینند و پس از گذراندن دوره مزبور کتباً تعهد رعایت مقررات از او اخذ می گردد. بدینوسیله می بینیم که نه تنها توسط این قبیل کارگران

وقفه های احتمالی در تولید و کار بوجود نمی آید. بلکه با انرژی و آموزشی که قبلاً فراگرفته کار بنحو مطلوبی پیش خواهد رفت.

ما متأسفانه در این زمینه گامهای شایسته ای برنداشته ایم بهمین دلیل است که حوادث ما زیاد است فلذا ایجاب می کند که نظام آموزشی کشور در این زمینه کار کند و با همکاری صاحبان صنایع نسبت به ایجاد مراکز آموزش فنی و حرفه ای توجه بیشتری مبذول نمایند تا نیروهای جوان پس از اینکه موفق به اخذ دیپلم شدند بدلیل عدم آشنایی به حرفه ای فنی روانه بازار و حرفه های کاذب و دست فروشی در خیابان ها نگردند خوشبختانه در قانون جدید کار در راستای اجرای اهداف قانون اساسی وزارت کار مکلف به ایجاد و توسعه امکانات آموزش فنی و حرفه ای بمنظور اشتغال مولد و مستمر جویندگان کار و نیز

بالا بردن دانش فنی کارگران گردیده است که البته وزارت خانه ها و سازمان های ذینفع موظف به همکاری با وزارت کار می باشند.

همینطور در ماده 110 قانون کار واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی به منظور مشارکت در امر آموزش کارگر ماهر و نیمه ماهر مورد نیاز خویش مکلف اند نسبت به

ایجاد مراکز کارآموزی جوار کارگاه و یا بین کارگاهی همکاری های لازم را با وزارت کار و امور اجتماعی بعمل آورند.

در قسمت سوم ماده مذکور به نظارت اشاره شده ، کارفرمایان و نمایندگان آنان بایستی توسط خود یا اشخاص صلاحیتدار بر کار کارگران نظارت صحیح و مستمر داشته باشند تا اولاً کارگران از وسایل و ابزار و هیمنطور وسایل حفاظتی که در اختیار آنان گذارده شده و آموزش کاربرد آنها را هم دیده اند بنحو مطلوبی استفاده کنند . ثانیاً مبادرت بانجام امور غیر ایمن که سلامتی خود و ماشین آلات مربوطه را ممکن است تهدید کند نگردند و در حقیقت باین ترتیب از انجام امور غیر ایمن خودداری کنند.

در ماده 92 قانون کار ملاحظه می کنیم که شاغلین در کارگاه باقتضای نوع کارشان و با توجه به اینکه در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند بایستی سالی یکبار معاینه پزشکی شده و برای همه آنان پرونده پزشکی تشکیل و نتیجه معاینات و آزمایشات مربوطه در پرونده آنان ضبط و در صورت لزوم اقدامات لازمه در جهت درمان و یا جابجایی آنها با نظر شورای پزشکی بدون کاهش حق السعی فراهم گردد . البته این نکته نباید ناگفته بماند که کارگران در آغاز استخدام بایستی مورد معاینات و آزمایشات پزشکی قرار گرفته و از نظر جسمی و روانی در شرایط مناسبی بایستی باشند بدیهی است اگر در چنین موقعیتی توجه نشود مسئولیت آن متوجه کارفرما خواهد بود .

یکی دیگر از وظایف کارفرمایان و مدیران درقبال ایمنی کارگران و کارگاه تشکیل کمیته های حفاظت در کارگاه است که بر اساس ماده 2 آئین نامه کمیته حفاظت در کارگاه ملزم به تشکیل کمیته می باشند و بر اساس ماده 4 همین آئین نامه بایستی جلسات را ماهیانه تشکیل و نسخه ای از آن را جهت بررسی به اداره کار محل ارسال دارند توضیحاً اینکه در این جلسات که با شرکت کارفرما یا نماینده او - مسئول حفاظت فنی - مسئول بهداشت حرفه ای - مدیر فنی یا یکی از سر استادکاران و نماینده شورای اسلامی کار یا نماینده کارگران در کارگاه تشکیل می شود در امر حفاظت و بهداشت کارگران و جلوگیری از حوادث احتمالی، پیشنهادات و نقطه نظرات اعضاء مطرح و درخصوص آنها تصمیم گرفته می شود . زیرا اعضاء درقبال ایمنی کارگران و فراهم

نمودن محیط کار ایمن وظایف خطیری بر عهده دارند که لازم است به وظایف محوله که در آئین نامه مذکور آمده است توجه شایسته ای داشته باشند و همواره جلسات را با پیشنهادات خود و تصمیم گیریهای اصولی پر بار نمایند بدیهی است نقش مدیریت کارگاه بلحاظ مسئولیت قانونیش و نیز تصمیم گیری در صرف هزینه ها قابل مقایسه با دیگر اعضاء نمی باشد و هم اوست که در برابر قانون پاسخگوست.

بر اساس ماده 95 بطور صراحت مسئولیت اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشتی بر عهده کارفرما یا مسئولین واحد عنوان گردیده است بر همین اساس چنانچه بر اثر عدم رعایت مقررات مذکور از سوی کارفرما یا مسئولین واحد حادثه ای رخ دهد شخص کارفرما یا مسئول واحد از نظر کیفری و حقوقی و نیز مجازاتهای مندرج در این قانون مسئول خواهد بود.

وظایف کارگران در قبال ایمنی :

بر اساس مواد 85 و 91 قانون کار کارگران ملزم به رعایت دستور العملهایی هستند که توسط شورای عالی حفاظت فنی تدوین می شود. بدیهی است رعایت دستور العملها منوط به شرایطی است از جمله :

1- تهیه وسایل و امکانات لازم مثل ابزار سالم - ماشین آلات محفوظ شده - محیط کار مجهز به سیستم های حفاظتی ، تحویل وسایل استحفاظی فردی و غیره.

2- آموزش صحیح در حد مورد نیاز کارگران متناسب با نوع صنعت . چه اگر کارگر نداند چرا بایستی از فلان وسیله حفاظتی استفاده کند یا بطور مطلوبی در امر انجام کاری توجیه نشده باشد از وسایل و ابزار مورد نظر بنحو صحیح استفاده نخواهد نمود و حتی ممکن است باعث دلسردی کارگران را در امر استفاده از وسایل یاد شده فراهم کند .

بنابراین آموزش و ارشاد کارگر در جهت استفاده صحیح از ابزار و ماشین آلات و وسایل استحفاظی فردی و عمومی در کارگاه از ضروریات می باشد.

3- الگوی کارگران در کارگاه مدیر - مهندسین و مسئولین قسمتها می باشند . واضح است اگر مدیر یا مسئول واحد به نظم و انضباط و رعایت مقررات اهمیت ندهد مسئولین قسمتها به مسائل اهمیت نخواهند داد و بدتر از آنها عملکرد کارگران خواهد بود بنابراین ایمنی موقعی در جایگاه واقعی خود خواهد ایستاد که مدیر کارگاه خود در زمینه ایمنی و رعایت مقررات توجیه شده و دستور العملها را بکار بسته و دلسوزانه مورد توجه قرار دهد و بر اساس موازین از دیگران بالاخص مسئولین قسمتها بخواهد که در این زمینه توجه خاص مبذول دارند . در این صورت است که مدیر و مسئولین می توانند نظارت صحیحی بر کارگران داشته باشند و اشخاصی را که رعایت مقررات نمی کنند ابتداءً توجیه و در مراحل بعد در صورت تکرار تخلف مطابق با آئین نامه انضباطی با آنها برخورد کنند . البته چه خوب بود عملکرد طوری باشد که نظارتی در کار نباشد ولی متأسفانه بعلت اینکه اجبار و الزام در فرهنگ غلط بعضی خانواده ها وجود دارد و نیز شرایط روانی حاکم بر شخص و موارد دیگر فرد بدین صورت رشد می کند که همواره کارش را موقعی درست انجام می دهد که یکنفر قاطع و جابر بر سر او باشد که امید است این نقیصه برطرف شده و طوری شود که هر کس وظیفه خود را بداند و بدون ناظر انجام وظیفه کند .

4- با در نظر گرفتن سه شرط فوق الذکر که از جمله وظایف مدیران و مسئولان واحدها می باشد در این قسمت می بینیم که قانون، کارگران را نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشت فردی و اجرای دستور العملهای مربوطه در کارگاه نموده است و علاوه بر بند مذکور در ماده 74 آئین نامه حفاظت و بهداشت عمومی در کارگاهها بر استفاده صحیح از وسایل استحضاطی تاکید و عدم کاربرد صحیح آنها را قصور در انجام وظیفه محسوب نموده است .

باز در همین زمینه در تبصره ماده 95 داریم اگر کارفرما یا مدیران واحدهای موضوع ماده 85 قانون کار برای حفاظت فنی و بهداشت کار وسایل و امکانات لازم را در اختیار کارگر قرار داده و کارگر با وجود آموزش های لازم و تذکرات قبلی بدون توجه به

دستور العملها و مقررات موجود از آنها استفاد ننماید کارفرما مسئولیتی نخواهد داشت و مسئولیت بعهدہ کارگر خاطی خواهد بود .

البته جا دارد کہ در این جا به نکته ظریفی اشاره کنیم و آن استدلالی است کہ گاهاً بعضی مدیران و دست اندرکاران ابراز می دارند و آن اینست کہ بعضاً حواس کارگر را در انجام امور شرط اساسی کار می دانند و معتقدند کہ اگر کارگر حتی با دستگاہ خطرناک کار کند ولی حواسش را جمع کند هیچگونه اتفاقی نخواهد افتاد در حالیکہ این فکر غلطی است بخصوص برای کارگرانیکہ در اجتماع فعلی با کوهی از مشکلات روبرو بوده و دائم در حالیکہ کار می کنند فکرشان در جاهای مختلف دور می زند. پس چه باید کرد؟ راه روشن است وسایل و ماشین آلات بایستی مجهز به سیستم های حفاظتی مناسب و موثر گردند و چه بهتر است کہ سیستم های حفاظتی مطابق پیشرفت تکنولوژی از انواع جدید و

اصولی تر انتخاب شوند تا بدین ترتیب حفاظت کارگران تامین گردد.

وظایف مسئولین ایمنی کارگاهها

با این مقدمه که کارفرمایان وظیفه دارند افرادی را که متخصص در امور ایمنی هستند بعنوان مسئول ایمنی انتخاب و استخدام کرده و به ادارات کار محل معرفی نمایند. مسئولین ایمنی در حقیقت اشخاصی هستند که مشاور و همفکر مدیریت و کارگران اند و اینان با دیدی که در زمینه ایمنی دارند حامی جان و مال کارگران و کارگاه بشمار می روند. بعضی از مدیران، مسئولین ایمنی را افرادی خرج تراش و نق زن می دانند و وقتی حادثه ای رخ می دهد تمام مسئولیت را باو نسبت می دهند کارگران هم گاهاً مرتکب

بی نظمی در کار می شوند و محیط کار را آگاهانه و یا ناخودآگاه غیر ایمن می نمایند و تصادفاً حادثه ای برای خود و یا همکارانشان رقم می زنند. و پس از آن فریاد برمی آورند که مسئول ایمنی بوظیفه اش عمل نکرده و بی توجهی وی موجب حادثه گردیده است.

در حالیکه مسئول ایمنی در کارگاه معجزه نمی کند، مسئول ایمنی وظیفه ندارد که هر روز و روزی چند بار با کارگران و مسئولان واحدها درگیر شده و الزاماً از آنان بخواهد که مقررات را رعایت کنند بلکه اینان بعنوان نیروهای مشاور در کارگاه کار می کنند و با بیان ایده های صحیح و اصولی و طرحهای مناسب تلاش می کنند که محیطی امن برای کارگران فراهم نمایند.

خطوط اصلی شرح وظایف مسئولین ایمنی عبارتست از :

1. همکاری و تشریک مساعی با مدیر در زمینه تهیه طرحها و برنامه های حفاظتی و بهداشتی و اجرای دقیق مقررات و دستورالعملهای مربوطه به منظور تامین شرایط سالم و ایمن محیط کار که مآلاً موجب پیشگیری از وقوع بسیاری از حوادث خواهد شد.
2. بازرسی مستمر از کلیه قسمتهای کارگاه که بمنظور پیدا کردن نواقص حفاظتی و بهداشتی و پیشنهاد رفع نواقص بکارفرما برای ایجاد محیط سالم و ایمن کار

3. بررسی و تجزیه و تحلیل حوادث ناشی از کار که در کارگاه بوقوع می پیوندد و تعیین علت یا علل وقوع حادثه و اتخاذ تدابیر لازم برای جلوگیری از وقوع حوادث مشابه در کارگاه . در مواردیکه امکان اظهار نظر در مورد علت یا علل حواث و راههای جلوگیری از وقوع آن توسط مسئول حفاظت میسر نباشد باید با همکاری کمیته حفاظت کارگاه و یا با مشورت واحد بازرسی کار وزارت کار و امور اجتماعی در این مورد اقدام لازم معمول گردد.

4. تهیه آمار حوادث ناشی از کار و میزان ضریب حادثه و شدت حادثه و اعلام آن به اداره بازرسی کار اداره کل کار و امور اجتماعی استان و در شهرستان ها باادارات کار و امور اجتماعی ، قابل ذکر است :

★ ضریب حادثه (frequency.Rate)

عبارتست از تعداد حوادث و تصادفاتی که در مدت معینی (معمولا یکسال) منجر به ضایعات انسانی (اعم از تلفات، نقص عضو و بیماریهای شغلی میشود) یا بعبارت دیگر تعداد حوادث در یکسال در مقابل هر یک میلیون ساعت

$$F..R. = \frac{10^6 * \text{تعداد حوادث}}{\text{کل ساعات کار انجام شده}}$$

کل ساعات کار انجام شده

بعقیده صاحب نظران در صورتیکه میزان وفور حادثه در کارخانه یا کارگاهی بین صفر تا ده باشد آن کارگاه از نظر رعایت اصول ایمنی خوب است .

★ میزان شدت حادثه (severity Rate)

به استناد ششمین کنفرانس بین المللی آمارگران کار میزان شدت حادثه (S.R) عبارتست از روزهای تلف شده به مقیاس هر 1000 ساعت یعنی روزهای تلف شده به مقیاس هر 1000 ساعت کاری

$$S.R = \frac{10^3 * \text{تعداد روزهای از دست رفته}}{\text{کل ساعات کار انجام شده}}$$

کل ساعات کار انجام شده

مثال: کارگاهی دارای 500 نفر کارگر است که هر یک از آنها 50 هفته در سال و 48 ساعت در هفته کار میکنند. تعداد حوادث طی یکسال در آن کارگاه شامل 60 فقره بوده است و کارگران مدتی معادل 5 درصد کل ساعات کار یعنی 60000 ساعت غیبت داشته اند. مطلوبست ضریب تعداد حادثه در این کارگاه.

$$\text{جمع کل ساعات کار کارگران} = 50 \times 48 \times 500 = 1200000$$

$$\text{جمع کل ساعات کار} = 1200000 - 60000 = 1140000$$

$$\text{ضریب تعداد حادثه} = \frac{60 \times 10^6}{1140000} = 52.63$$

اندازه گیری شدت حادثه

اگر در مثال فوق تعداد روزهای تلف شده بر اثر 60 حادثه 1200 روز باشد، شدت حادثه به شکل زیر

محاسبه میشود:

$$\text{شدت حادثه} = \frac{1200 \times 1000}{1140000} = 1.053$$

نکات قابل توجه

- 1- با توجه به مثال فوق در مدت یکسال در ازای هر 1000 ساعت، یک روز تلف شده است.
- 2- اگر تعداد ساعات کار سالیانه هر کارگر برابر (48*50) یعنی 2400 ساعت باشد، تعداد روزهای تلف شده برای هر کارگر 2/4 روز خواهد بود.
- 3- اگر علاوه بر 60 حادثه که منجر به اتلاف وقت گردیده است، یک حادثه منجر به مرگ افتاده باشد، ضریب حادثه 53/5 و شدت آن 7/63 خواهد شد، زیرا تعداد روزهای تلف شده به میزان (1200+7500) یعنی 8700 روز خواهد رسید. بدین ترتیب یک حادثه منجر به فوت تاثیر قابل ملاحظه ای بر روی شدت حادثه خواهد داشت.

★ میزان شیوع : از طرف ILO برای کشورهاییکه محاسبه میزان وفور و شدت حادثه بعلت نداشتن اطلاعات لازم در مورد مجموع ساعات کار کلیه کارگران و ساعات از دست رفته میسر نباشد میزان شیوع را محاسبه می کنند که فرمول آن بشرح زیر می باشد

$$1000 * \text{تعداد کل حوادث در زمان معین} = \text{میزان شیوع}$$

جمع کل کارگران

5. راهنمایی و ارشاد سرپرستان - سر کارگران و کارگران در حین کار و آشنا نمودن آنان به نحوه صحیح و بی خطر کار با ابزار و ماشین آلات و دستگاههای مختلف بمنظور جلوگیری از وقوع حوادث.

6. آشنا نمودن سرپرستان - سر کارگران و کارگران به مسائل حفاظتی و بهداشتی از طریق اجرای برنامه های آموزشی - سخنرانی - نمایش فیلم و اسلاید و ایجاد علاقه و روح همکاری در امر حفاظت و بهداشت کار در محیط کارگاه.

7. تماس مستمر با اداره بازرسی کار اداره کل کار و امور اجتماعی و کسب اطلاعات درموارد ضروری .

پایان